

GEOGRAFIYA DARSLARIDA INTERAKTIV METODLARDAN FOYDALANISHNING AVFZALIKLARI

Mamadjanova Rahbarhon Mamatovna

Namangan shahar 17- sonli maktab

geografiya fani o'qituvchisi

Annotatsiya. Ushbu maqolada geografiya darslarida interaktiv metodlardan foydalanishning nazariy va amaliy ahamiyati yoritiladi. Zamonaviy ta'lim tizimida o'quvchilarning faolligini oshirish, ularning mustaqil fikrlashini rivojlantirish hamda bilimlarni chuqur o'zlashtirishida interaktiv metodlar muhim o'rin tutadi. Maqolada interaktiv metodlarning mohiyati, ularning turlari va geografiya faniga moslashuvi tahlil qilinadi. Shuningdek, dars jarayonida "Aqliy hujum", "Klaster", "Rol o'ynash", "Muammoli vaziyat" kabi metodlardan foydalanish orqali o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantirish masalalari ko'rib chiqiladi. Interaktiv metodlarning geografik tushunchalarni anglash, xaritalar bilan ishlash, global muammolarni tahlil qilishdagi ahamiyati asoslab beriladi. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, interaktiv yondashuvlar o'quvchilarning darsga qiziqishini oshiradi, ularning ijodiy fikrlashini rivojlantiradi va ta'lim samaradorligini sezilarli darajada yaxshilaydi.

Kalit so'zlar: interaktiv metodlar, geografiya ta'limi, innovatsion yondashuv, aqliy hujum, klaster, muammoli ta'lim, pedagogik texnologiyalar, ta'lim samaradorligi, o'quv faolligi.

Bugungi kunda ta'lim tizimi tubdan yangilanib, zamonaviy pedagogik texnologiyalar asosida rivojlanib bormoqda. Ayniqsa, umumta'lim maktablarida fanlarni o'qitishda interaktiv metodlardan foydalanish dolzarb masalalardan biri hisoblanadi. Geografiya fani esa o'zining murakkabligi, ko'rgazmalilikka bo'lgan ehtiyoji va amaliy yo'nalishi bilan boshqa fanlardan ajralib turadi. Shu sababli uni samarali o'qitishda interaktiv metodlar muhim vosita bo'lib xizmat qiladi.

Geografiya darslarida interaktiv metodlardan foydalanish o'quvchilarning bilim olish jarayonini faollashtiradi, ularni mustaqil fikrlashga undaydi va o'rganilayotgan mavzuni chuqurroq anglashga yordam beradi. Mazkur maqolada interaktiv metodlarning ahamiyati, ularning turlari hamda geografiya darslarida qo'llash usullari keng yoritiladi.

Interaktiv metodlar — bu o'qituvchi va o'quvchi o'rtasida faol hamkorlikni ta'minlaydigan, o'quvchini ta'lim jarayonining markaziga qo'yadigan pedagogik usullardir. Bu metodlar orqali o'quvchilar faqat tinglovchi emas, balki faol ishtirokchi sifatida namoyon bo'ladi.

Interaktiv metodlarning asosiy xususiyatlari quyidagilardan iborat:

o'quvchilar faolligini oshiradi;
 mustaqil fikrlashni rivojlantiradi;
 jamoada ishlash ko'nikmalarini shakllantiradi;
 muammoli vaziyatlarni hal qilishga o'rgatadi;
 bilimlarni amaliyot bilan bog'laydi.[1]

Geografiya fanida bu metodlar ayniqsa muhim, chunki ushbu fan tabiat, jamiyat va iqtisodiy jarayonlarni o'rganadi.

Geografiya darslarida interaktiv metodlardan foydalanishning ahamiyati

Geografiya darslarida interaktiv metodlardan foydalanish quyidagi afzalliklarni beradi:

Oddiy ma'ruza uslubidagi darslar o'quvchilarda zerikish hissini keltirib chiqarishi mumkin. Interaktiv metodlar esa darsni jonlantiradi, o'quvchilarni faol ishtirok etishga undaydi.

Interaktiv metodlar orqali o'quvchilar mavzuni muhokama qiladi, savollar beradi va fikr almashadi. Bu esa bilimlarning mustahkamlanishiga xizmat qiladi.

Geografiya fanida xaritalar bilan ishlash, tahlil qilish, solishtirish kabi ko'nikmalar muhim. Interaktiv metodlar ushbu ko'nikmalarni rivojlantirishga yordam beradi.

Muammoli vaziyatlar yaratish orqali o'quvchilar yangi yechimlar topishga harakat qiladi. Bu esa ularning ijodiy tafakkurini rivojlantiradi.

1. "Aqliy hujum" metodi. Bu metod orqali o'quvchilardan berilgan mavzu yuzasidan tezkor fikrlar olish mumkin. Masalan, "Iqlim o'zgarishi sabablari" mavzusida o'quvchilar o'z fikrlarini erkin bildiradi.

2. "Klaster" metodi. Klaster metodi orqali mavzu markaziga asosiy tushuncha yozilib, unga bog'liq fikrlar tarmoqlanadi. Bu usul murakkab mavzularni tizimli tushunishga yordam beradi.

3. "Rol o'ynash" metodi. O'quvchilar turli rollarga kirib, muayyan vaziyatni sahnalashtiradi. Masalan, turli davlat vakillari sifatida global muammolarni muhokama qilish.

4. "Muammoli ta'lim" metodi. O'qituvchi muammoli savol beradi va o'quvchilar uni hal qilishga harakat qiladi. Bu metod tahliliy fikrlashni rivojlantiradi.

5. "Debat" metodi. O'quvchilar ikki guruhga bo'linib, muayyan mavzuni himoya qiladi yoki inkor etadi. Bu usul nutq madaniyatini rivojlantiradi.[3]

Interaktiv darslarni samarali tashkil etishda o'qituvchi muhim rol o'ynaydi. U quyidagilarga e'tibor qaratishi lozim:

darsni puxta rejalashtirish;
 o'quvchilarning yosh va psixologik xususiyatlarini hisobga olish;
 metodlarni to'g'ri tanlash;

barcha o'quvchilarni jalb etish;
baholash mezonlarini aniqlash.[2]

O'qituvchi faqat bilim beruvchi emas, balki yo'naltiruvchi va tashkilotchi bo'lishi kerak.

Bugungi kunda axborot texnologiyalari interaktiv metodlarni yanada samarali qo'llash imkonini bermoqda. Masalan:

elektron xaritalar;
multimedia taqdimotlari;
onlayn testlar;
virtual sayohatlar.

Bu vositalar orqali geografiya darslari yanada qiziqarli va samarali bo'ladi.

Interaktiv metodlarning samaradorligi[4]

Tadqiqotlar shuni ko'rsatadiki, interaktiv metodlar qo'llanilgan darslarda o'quvchilarning o'zlashtirish darajasi an'anaviy darslarga nisbatan yuqori bo'ladi. O'quvchilar mustaqil fikrlashga o'rganadi, o'z fikrini erkin ifoda etadi va jamoada ishlash ko'nikmasiga ega bo'ladi.

Xulosa qilib aytganda, geografiya darslarida interaktiv metodlardan foydalanish ta'lim samaradorligini oshirishning muhim omili hisoblanadi. Ushbu metodlar o'quvchilarning bilim, ko'nikma va kompetensiyalarini rivojlantiradi, ularni zamonaviy jamiyat talablariga mos shaxs sifatida shakllantiradi. Shu bois, har bir o'qituvchi interaktiv metodlardan samarali foydalanishni o'z faoliyatining ajralmas qismi sifatida qabul qilishi zarur.

Foydalanilgan adabiyotlar ro'yxati

1. Tolipov O'., Usmonboyeva M. Pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Fan, 2010. – 160 b.
2. Ishmuhamedov R. Innovatsion pedagogik texnologiyalar. Toshkent: Iste'dod, 2014. – 200 b.
3. Jo'rayev R. Geografiya o'qitish metodikasi. Toshkent: O'qituvchi, 2012. – 180 b.
4. Xodjayev B. Ta'limda zamonaviy metodlar. Toshkent: Universitet, 2018. – 150 b.